

František Tůma, Jana Obrovská

Název příspěvku

Přísliby a výzvy výzkumu diverzity v pregraduální přípravě učitelů pomocí etnografie více míst (The Promises and Challenges of Multi-sited Ethnographic Approach in Research of Diversity in Pre-service Teacher Education)

Klíčová slova v ČJ

Diverzita, etnografie, studenti učitelství, vysokoškolské kurikulum, praxe na ZŠ

Klíčová slova v AJ

Diversity, ethnography, student teachers, curriculum of general education courses, practicum at lower secondary school

Cíle v ČJ

V příspěvku se zaměřujeme na metodologické aspekty výzkumu vzdělávání učitelů ve vztahu k diverzitě v české školní třídě, konkrétně se na základě studia českých a zahraničních etnografických studií soustředíme na to, jakým způsobem tyto studie pojímají (1) problematiku diverzity a (2) etnografii a zejména etnografii více míst (multi-sited ethnography). V závěru příspěvku představíme výzkumný design projektu GAČR (19-06763S): Etnografie diverzity v pregraduální přípravě učitelů.

Teoretická východiska v ČJ

Rozličné potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, s různým socio-ekonomickým statusem nebo etnickým původem studenti učitelství často vnímají spíše jako problém než jako zdroj. Soustředíme se zejména na způsoby, kterými je diverzita vyjednávána nejen mezi studenty učitelství a jejich vyučujícími na vysoké škole, ale také mezi studenty učitelství, vykonávající praktickou přípravu na základní škole a jejich provázejícími učiteli a žáky. Do našeho pojetí diverzity se promítá jak sociologický důraz na procesy konstruování jinakosti mezi lidmi podél různých os (etnicita, gender, disabilita), tak pedagogické zohlednění individuálních potřeb jedinců, jejich motivací, preferencí, učebních stylů apod. Předpokládáme, že diverzita vyžaduje potřebu respektovat jak podobnosti, tak rozdíly mezi žáky a že na ty je třeba aktivně reagovat (Powell & Powell, 2016). Kultura a sociální struktury jsou předmětem etnografického přístupu (Atkinson et al., 2001).

Metodologie v ČJ

V příspěvku vycházíme především ze studia empirických výzkumů, které jsme vybírali podle následujícího klíče: (1) studie je explicitně zarámována do tradice etnografie, (2)

předmětem studia je diverzita ve vzdělávání, (3) studie vychází z dat sbíraných na více místech (např. na univerzitě a ve školách). U těchto studií jsme sledovali, na jaké etnografické tradici staví, jak pojmají diverzitu a jak u nich dochází k propojování dat a analýz z různých míst. Na podkladě těchto aspektů budeme diskutovat o příslibech a výzvách etnografie více míst při výzkumu diverzity ve vzdělávání.

Závěry v ČJ

Ze studií vyplývá, že etnografický přístup má řadu předností i úskalí, a že etnografie více míst je nosná pro výzkum vazeb mezi prostředím univerzity a základní školy v pregraduálním vzdělávání učitelů. Existují různá pojetí diverzity ve vzdělávání, např. sociální spravedlnost, přístup zaměřený na žáka nebo inkluzivní vzdělávání, jež jsou provázána s různými tradicemi v etnografickém výzkumu. Ve studiích identifikujeme silná a slabá pojetí etnografie více míst. Ve světle těchto různých pojetí diverzity a etnografie více míst představíme design našeho etnografického výzkumu.

Souhrn příspěvku v AJ

In this paper, we focus on methodological aspects of research on teacher education with respect to diversity in Czech classrooms. It is part of broader research project funded by Czech Science Foundation (GA 19-06763S): “Ethnography of Diversity in Pre-Service Teacher Education”, which focuses on the ways: 1) in which students in a Master’s teacher education program become acquainted with the principles of working with diversity 2) in which diversity is constructed at the lower-secondary schools where the students do their teaching practice. In this methodological paper, we discuss promises as well as challenges in conducting multi-sited ethnographic research among several, interrelated settings (university, lower-secondary school) where diversity can be constructed in diverse, even contradictory ways. With reference to the up-to-date research on the topic, we analyze different conceptions of diversity in education and how these are embedded in the ethnographic paradigm.

Bibliografie

Atkinson, P., Coffey, A., Delamont, S., Lofland, J., & Lofland, L. (Ed.). (2001). Handbook of ethnography. London: Sage.

Powell, D. L. & R. G. Powell. (2016). Classroom Communication and Diversity. NY: Routledge.